

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Мелітопольського державного
педагогічного університету імені
Богдана Хмельницького
проф. АНАТОЛІЙ СОЛОНЕНКО

ВИТЯГ

З протоколу фахового семінару кафедри педагогіки і педагогічної
майстерності Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького
від 17 грудня 2020 року

ПРИСУТНІ:

Єрмак Ю. І. кандидат педагогічних наук доцент, завідувачка кафедри педагогіки і педагогічної майстерності, Воровка М. І., доктор педагогічних наук, доцент, Коробченко А. А., доктор історичних наук, професор, Окса М. М., кандидат педагогічних наук, професор, Головкова М. М., кандидат педагогічних наук, доцент, Бельчева Т. Ф., кандидат педагогічних наук, доцент, Кожевникова А. В., кандидат педагогічних наук, старший викладач, Федоренко Д. О., кандидат педагогічних наук, старший викладач, Бунчук О. В., кандидат педагогічних наук, старший викладач; Шлеїна Л. І., здобувач; Тарасова В. А., здобувач; Таблер Т. І., здобувач; Георгадзе Т. О., здобувач; Атаманчук О. М., здобувач.

Запрошені:

Москальова Л. Ю., проректор з наукової роботи, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи, Аверіна К. С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи, Ляпунова В. А., завідувачка кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи, доктор педагогічних наук, професор, Осадча К. П., доктор педагогічних наук, доцент кафедри інформатики і кібернетики, Бурцева О. Г., асистент кафедри математики і фізики, Кірсанова С. С., асистент кафедри іноземних мов

Всього присутні 20 осіб, з них 5 докторів наук, 8 кандидатів наук.

Голова засідання: к. пед. н., доцент кафедри педагогіки і педагогічної майстерності Єрмак Ю. І.

Секретар: Бунчук О. В., к. пед. н., старший викладач кафедри педагогіки і педагогічної майстерності.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

обговорення основних наукових результатів дисертаційної роботи Шлеїної Людмили Іванівни «Організаційно-педагогічні умови формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, для її апробації та оцінки новизни, теоретичного і практичного значення.

СЛУХАЛИ:

Головуючий на засіданні, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і педагогічної майстерності Ю. І. Єрмак проінформувала, що для обговорення на засіданні кафедри надана дисертація Шлеїної Людмили Іванівни на тему: «Організаційно-педагогічні умови формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до теми науково-дослідної роботи кафедри педагогіки і педагогічної майстерності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького «Підготовка майбутніх фахівців педагогічної освіти в умовах освітніх трансформацій» (державний реєстраційний номер 0117U006709). Тему затверджено вченою радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 7 від 28 листопада 2017 р.), узгоджено в Раді з координації наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 4 від 25.09.2018 р.) та уточнено рішенням вченої ради Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 17 від 28 травня 2020 р.).

Науковий керівник: Воровка Маргарита Іванівна – доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і педагогічної майстерності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Рецензенти: доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького Москальова Людмила Юріївна; кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи Аверіна Катерина Сергіївна.

Шлєіна Л. І. у своїй доповіді обґрунтувала вибір теми, її актуальність, ступінь дослідженості, визначила об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, виклала основні результати та положення, що виносяться на захист, охарактеризувала їх наукову новизну, теоретичну і практичну значущість, апробацію і повноту висвітлення у публікаціях. Зокрема, було здійснено теоретичний аналіз наукових досліджень у контексті актуалізації гендерного підходу в освіті як площини для формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти.

Визначено особливості формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти, організаційно-педагогічні умови, компоненти, критерії та показники сформованості гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти. Уточнено, що основними шляхами набуття необхідних знань, умінь та навичок з гендерної проблематики в умовах закладу вищої освіти є включення гендерної складової до змістової частини навчального процесу та позааудиторної роботи.

Професійний педагогічний вплив передбачає усвідомлення мети, завдань, принципів формування гендерної культури, врахування особливостей становлення особистості студента і психологічних особливостей гендерної поведінки молоді, а саме: становлення гендерної ідентичності, пошук себе в реалізації соціальних ролей, вибір форм поведінки, пов'язаних зі сприйнятливістю до соціальних проблем, зокрема й гендерних, розвиток відповідальності, прояв емоційного та ціннісного ставлення до мужності та жіночності, виявлення готовності до шлюбних взаємин, формальна підтримка гендерної рівності та реальне відтворення традиційних моделей поведінки, намагання відповідати стереотипам й одночасно виявляти індивідуальність, розбіжності життєвих цінностей юнаків та дівчат, недостатній рівень гендерної чутливості, прояв гендерної сегрегації під час вибору професії тощо.

Звернено увагу на необхідність урахування особливостей формування гендерної культури студентів аграрного закладу вищої освіти: недостатня обґрунтованість в теорії та методиці вищої освіти завдань, організаційно-педагогічних умов, форм організації навчально-виховного процесу, спрямованих на формування гендерної культури; кількісна перевага в освітніх програмах дисциплін професійної підготовки, що дещо зменшує можливість набуття студентами гендерноорієнтованих знань, умінь та навичок; відсутність методичного інструментарію щодо упровадження гендерної складової у навчально-виховний процес; деяка недооцінка позааудиторної та виховної роботи. Класифіковано гендерноорієнтовані форми позааудиторної роботи – за домінуючими завданнями, з виокремленням серед них освітньо-розвивальних, дозвіллевих, громадсько-

діяльнісних. Створено методичні рекомендації на допомогу кураторам у формуванні гендерної культури студентів.

Обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти, а саме: інтеграція гендерної складової до змісту навчального процесу шляхом органічного включення гендерної проблематики, переважно на початковому етапі навчання студентів, до нормативних та вибіркового навчальних курсів, з акцентом на засвоєння наукових гендерних знань як основи ціннісного ставлення до егалітарних ідеалів; створення вільного від гендерних стереотипів гендерночутливого освітнього середовища; залучення студентів до участі у позааудиторній діяльності, з використанням гендерноорієнтованих форм виховної роботи.

З урахуванням організаційно-педагогічних умов, розроблено та апробовано систему роботи з формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти з інтеграцією гендерної складової до змісту навчального процесу, створенням гендерночутливого освітнього середовища, розширенням гендерноорієнтованих форм позааудиторної роботи куратора студентських груп в університеті та в гуртожитку. Система роботи реалізувалась у декілька етапів, таких як: набуття гендерних знань, розвиток гендерної свідомості; формування гендерних цінностей, їх інтеріоризація, вироблення власного ставлення до проблем гендеру; розвиток вмінь та навичок керування мотивами реалізації доцільних форм гендерної поведінки, виконання сімейних, професійних, соціальних функцій, відношення до осіб протилежної статі на основі егалітарності.

По завершенні доповіді Шлеїною Л.І. були дані відповіді на низку запитань:

Кандидат педагогічних наук, старший викладач Кожевникова А. В.: Схарактеризуйте, будь ласка, зміст діяльності гендерної спрямованості.

Шлеїна Л.І.: Діяльність гендерної спрямованості передбачає діагностування психологічних особливостей дівчат і юнаків у ході навчальної і позааудиторної роботи; сприяння осмисленню індивідуальних особливостей жіночої/чоловічої індивідуальності, усвідомленню цілей самовдосконалення особистості, досягненню впевненості у своїй гендерній поведінці та соціальній ролі; мотивацію студентів до формування гендерної культури (заохочення ініціативи, самостійних дій, допомога у виборі форм позааудиторних занять, організація самостійної роботи над собою, досягнень,

успіхів); створення емоційного комфорту у колективі, спонукання до взаєморозуміння, довіри, взаємоповаги.

Доктор педагогічних наук, доцент кафедри інформатики і кібернетики Осадча К. П.: Чи є відмінність у формуванні гендерної культури в аграрних ЗВО та ЗВО іншого спрямування (педагогічних, технічних)?

Шлеїна Л.І.: З одного боку, дослідники проблеми формування гендерної культури молоді вказують на загальні особливості протікання цього процесу, проте наявні й певні відмінності, специфічні риси та ознаки, без визначення та урахування яких неможливо визначити дієвість тих чи інших педагогічних засобів, планувати виховні стратегії, визначати їх ефективність.

Специфічними вважаємо особливості професійної підготовки студентів аграрного ЗВО та діяльності працівників агропромислового комплексу. Особливості професійної діяльності аграріїв пов'язані з поняттям «професіогенез», професійна діяльність аграрія тощо. Для кращого розуміння стану досліджуваної проблеми в аграрному ЗВО ми проаналізували навчально-виховні плани щодо їх гендерної спрямованості. Нами було з'ясовано, що формування гендерної культури у студентів аграрного закладу вищої освіти посилюється домінуванням в освітніх програмах дисциплін професійної підготовки, що дещо зменшує можливість набуття гендерно-орієнтованих знань, і пріоритезує їх акцентування саме у змісті дисциплін загальної підготовки та у позааудиторній роботі.

Потребує уваги й урахування специфіки студентського контингенту ЗВО аграрного профілю, а саме: домінування сільської молоді, як представників традиційного сільського середовища, орієнтованих на майбутню професійну діяльність в аграрному секторі економіки. Науковці виокремлюють основні характеристики традиційного сільського середовища: домінування соціальних зв'язків особистісного типу, багатомірність та особистісна довіра, єдність природного, господарчого, соціального, підпорядкованість господарсько-трудової діяльності природним ритмам, зв'язок господарсько-трудової діяльності з відносинами в сім'ї, родичами та з сусідами, відсутність спрямування на яскраво виражену індивідуальність, специфічна витривалість, фізична сила, щирість, вміння виживати, розміреність способу життя, повага до традицій, домінування суспільних норм і способів соціальної спадщини тощо.

Кандидат педагогічних наук, доцент Бельчева Т. Ф.: Що спонукало Вас здійснити власну спробу класифікації організаційних гендерно-орієнтованих форм виховної роботи?

Шлєіна Л.І.: Наші спостереження показують, що позааудиторна та виховна робота є дещо недооціненою в аспекті формування гендерної культури. До того ж у науково-педагогічній літературі з проблем гендерної освіти висвітлюються організаційні форми позааудиторної та виховної роботи, зазвичай, пропонується їх перелік, опис, або надається усталена класифікація – за кількісним показником учасників (масові, групові, індивідуальні). Ми вважаємо за доцільне здійснити класифікацію організаційних гендерно-орієнтованих форм виховної роботи – **за домінувальними** завданнями, що надасть можливість куратору здійснити їх адекватний вибір, своєчасну корекцію, здатність проєктувати, планувати, організовувати та аналізувати. Отже, організаційні гендерно-орієнтовані форми виховної роботи поділяємо на позааудиторні освітньо-розвивальні, позааудиторні дозвіллієві, позааудиторні громадсько-діяльнісні. Безперечно, запропонований нами поділ є дещо умовним, проте надасть можливість куратору, відповідно до домінувальної мети, планувати позааудиторну та виховну роботу, обирати доцільні форми, поєднувати їх, і, за необхідності, корегувати.

Кандидат педагогічних наук, доцент Головкова М.М.: Хто з мелітопольських дослідників звертався до проблем, дотичних до гендерних? Чи використовували Ви доробок цих науковців у своїй дисертації?

Шлєіна Л.І.: Перші публікації в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького були зроблені доктором педагогічних наук професором Оксою Миколою Миколайовичем.

До проблем підготовки студентів до формування в старшокласників моральних основ сімейного життя зверталася Валентина Олександрівна Бойко.

Вагомі розвідки з окресленої проблеми здійснює доктор педагогічних наук Воронка Маргарита Іванівна; тема дослідження: «Теорія і практика розвитку гендерної культури студентів вищих навчальних закладів України: (60-ті роки ХХ – початок ХХІ століття)».

Гендерну проблематику вивчають аспіранти кафедри. Емірільєсова Сусана захистила кандидатську дисертацію «Гендерна проблематика у вітчизняній педагогічній пресі другої половини ХХ – початку ХХІ століття». Так, ми використовували доробок дослідників у своєму дослідженні.

Доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи Ляпунова В. А.: Як відбувалось залучення студентів до участі у позааудиторній діяльності з використанням гендерно-орієнтованих форм виховної роботи?

Шлєіна Л.І.: Залучення студентів до участі у позааудиторній

діяльності з використанням гендерно-орієнтованих форм виховної роботи відбувалося за такими напрямками:

- включення гендерної складової та цінностей гендерної рівності до плану виховної роботи в університеті та в гуртожитку (інформаційно-просвітницькі заходи, спрямовані на формування культури гендерних взаємин молоді, зустрічі з науковцями, громадськими діячами);
- методичне забезпечення процесу виховання гендерної культури аграрного ЗВО;
- розширення форм позааудиторної роботи;
- підвищення рівня готовності кураторів академічних груп до формування ГК студентів аграрних ЗВО (укладання методичних рекомендацій для кураторів, проведення школи кураторів академічних груп);
- організація функціонування осередку гендерної освіти (діяльність ініціативної групи з викладачів та студентів, вивчення досвіду функціонування осередків в інших ЗВО України, волонтерські ініціативи).

Кандидат педагогічних наук, старший викладач Федоренко Д.О.: Як Ви розумієте поняття «гендерно-орієнтовані знання»?

Шлєіна Л.І.: В професійній підготовці студентів, окрім набуття фахових компетенцій, студенти повинні засвоювати гендерно-орієнтовані знання – систему знань, вмінь та навичок, що сприяють становленню чоловіка й жінки як рівних соціальних істот та забезпечують умови існування суспільства: знання про гендерні теорії, категорії та поняття; уявлення про основні напрями гендерної політики України та міжнародних організацій, традиції гендерної культури українців та інших народів, способи подолання гендерної нерівності, механізми побудови гармонійних гендерних взаємин, становлення гендерної ідентичності особистості, гендерні ролі, стереотипи тощо.

Кандидат педагогічних наук, старший викладач Бунчук О.В.: Чому Ви стверджуєте, що середовище університету забезпечує успішність формування ГК студентів?

Шлєіна Л.І.: Середовище університету є площиною для оптимально побудованої взаємодії через фактори впливу: специфічне соціокультурне оточення (традиції, персоналії); поліструктурність спілкування (спілкування зі студентами різної статі); елітарність середовища (професорсько-викладацький склад, науковці, представники громади тощо). Зауважимо, що поки що воно недостатньо сприйнятливим до ідей гендерної рівності. Навіть дотримуючись гендерної риторики, деякі педагоги вищої школи нерідко демонструють поверхневе розуміння сутності ГК, обмежують його питаннями статевих і сексуальних відносин.

Кандидат педагогічних наук, доцент Єрмак Ю.І.: Що передбачає інтеграція гендерної складової до змісту навчального процесу?

Шлєіна Л.І.: Інтеграція гендерної складової до змісту навчального процесу шляхом органічного включення гендерної проблематики, переважно на початковому етапі навчання студентів, до нормативних та вибіркового навчальних курсів, з акцентом на засвоєння наукових гендерних знань як основи ціннісного ставлення до егалітарних ідеалів передбачає набуття в професійній підготовці студентів, окрім фахових компетенцій гендерно-орієнтованих знань, цінностей гендерної рівності, розвиток гендерно-орієнтованих вмінь. В нашому дослідженні ми пропонуємо доповнити гендерною тематикою дисципліни, структурувати заняття з акцентуванням гендерної проблематики, використанням інтерактивних методів, поєднанням аудиторної та самостійної роботи, індивідуальної та групової роботи тощо.

Кандидат педагогічних наук, професор Окса М. М.: Чому в Вашій роботі Ви переважно посилаєтесь на закордонних авторів, чи не вважаєте за необхідне додати посилання на вітчизняних науковців?

Шлєіна Л.І.: У дослідженні ми в першу чергу робили посилання на роботи класиків, дякуємо за зауваження, обов'язково врахуємо і зробимо посилання на вітчизняних науковців.

ВИСТУПИЛИ: науковий керівник здобувачки, доктор педагогічних наук, доцент Воровка М. І., доктор педагогічних наук, професор Москальова Л. Ю., кандидат педагогічних наук, доцент Аверіна К. С.

Після відповідей на запитання учасників фахового семінару було озвучено **відгук наукового керівника – доктора педагогічних наук, доцента Воровки М. І.**, з оцінкою роботи здобувачки у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального навчального плану. Воровка М. І. зазначила, протягом 2017–2020 рр. успішно виконувала освітньо-наукову програму спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки», послідовно й методично проводила наукові дослідження за темою дисертації, вчасно виконуючи усі види робіт. Під час роботи над дисертацією здобувачка зарекомендувала себе як здібну дослідницю проблеми формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти. Дисертація Людмили Іванівни Шлєіної «Організаційно-педагогічні умови формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти», є завершеним, комплексним дослідженням, яке містить низку нових підходів, уточнення педагогічних термінів, узагальнень, що мають велике практичне та теоретичне значення.

Москальова Л. Ю., доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи виступила з рецензією на дисертацію.

Рецензентом було зазначено, що робота Шлеїної Л.І. є спробою вивчення специфіки формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти та визначення організаційно-педагогічних умов, компонентів, критеріїв та показників сформованості гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність. Високий ступінь обґрунтованості й достовірності результатів дослідження Шлеїної Людмили Іванівни підтверджується: методологічною і теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дослідження; системним аналізом теоретичного матеріалу; виявленням причинно-наслідкових зв'язків між елементами досліджуваної системи; широтою та різноманітністю теоретичної бази.

В дисертації авторка чітко визначила мету дослідження, правильно окреслила об'єкт і предмет; не викликає принципових заперечень науковий апарат дослідження. В роботі розкрито методологічні основи дослідження положення, що майже всі відмінності між статями конструюються в суспільстві під впливом соціальних інститутів, що репрезентують традиційні уявлення про ролі чоловіків і жінок в ньому.

Суттєвим внеском є наукова новизна одержаних результатів: теоретично обґрунтовано й експериментально досліджено організаційно-педагогічні умови формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти; надана класифікація гендерноорієнтованих форм позааудиторної роботи; апробована система роботи з формування гендерної культури студентів аграрного закладу вищої освіти з інтеграцією гендерної складової до змісту навчального процесу, створенням гендерночутливого освітнього середовища, розширенням гендерноорієнтованих форм позааудиторної роботи куратора студентських груп в університеті та в гуртожитку; уточнення змісту ключових понять «культура», «гендерна культура», «формування гендерної культури», «гендерне виховання», «позааудиторна робота»; характеристика компонентів, критеріїв, показників та рівнів сформованості гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти.

Окрім того, доречною є класифікація гендерно-орієнтованих форм організації навчально-виховного процесу у закладах вищої освіти – за домінуючими завданнями, з виокремленням серед них позааудиторних освітньо-розвивальних, позааудиторних дозвіллевих, позааудиторних громадсько-діяльнісних.

Шлеїна Л.І. переконливо встановила, що основними шляхами отримання необхідних знань, вмінь та навичок з гендерної проблематики є включення гендерної проблематики до змістової частини навчального процесу та позааудиторної виховної діяльності.

Вагомими досягненнями дисертантки є й розробка методичних рекомендацій щодо впровадження запропонованих організаційно-педагогічних умов формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти.

Науковий доробок дисертантки знайшов відображення в змісті навчальних дисциплін: «Педагогіка», «Психологія», «Політологія», «Історія України», «Правознавство», «Культурологія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Етика та естетика» та ін. п'яти закладів вищої освіти в Україні та закордоном, серед яких: Вінницький національний аграрний університет, Миколаївський національний аграрний університет, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, Харківський національний аграрний університет імені Докучаєва, Вища лінгвістична школа (м.Ченстохова, Польща). Це дозволило розширити знання студентів з гендерної теорії та практики, усвідомити значення гендерної культури в структурі професіоналізму сучасного фахівця, з'ясувати гендерні характеристики особистості, механізми побудови гармонійних гендерних взаємин. Використані матеріали поповнили навчально-методичне забезпечення курсів актуальною складовою, що відображає сучасні тенденції розвитку освіти та ринку праці, спонукає до критичного осмислення традиційної практики професійної та неформальної взаємодії.

Методичні рекомендації для кураторів академічних груп можуть бути використані для розширення форм позааудиторної діяльності гендерної спрямованості в університеті та в гуртожитку, кількісного та якісного збагачення гендерноорієнтованих форм виховної роботи, творчого корегування освітнього середовища, відповідно до вимог гендерного підходу.

Результати дослідження можуть ураховуватися у науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти.

Фактологічні матеріали дослідження є підґрунтям нових наукових розвідок гендерної спрямованості з педагогіки, психології тощо.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, сформульованих у дисертації, відповідає вимогам до праць такого рівня.

Дисертація написана досить грамотно й оформлена згідно з вимогами «Про присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника». Важливу роль у досягненні мети роботи

відіграють змістовні додатки, укладені авторкою.

Зміст роботи свідчить, що дисертація Шлеїної Людмили Іванівни «Організаційно-педагогічні умови формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти» є самостійним, завершеним науковим дослідженням. Зважаючи на актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і вірогідність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Шлеїної Людмили Іванівни на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктора філософії відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 року (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 3 лютого 2017 року за №155/30023) та пп. 9-18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року №167) і може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій раді зі спеціальності – 011 Освітні, педагогічні науки.

Аверіна К. С., кандидат педагогічних наук, доцент, кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи виступила з рецензією на дисертацію.

Рецензентом було зазначено, що дисертанткою коректно визначено актуальність, науковий апарат дослідження. Робота характеризується логічно виваженою структурою, що охоплює низку дослідницьких завдань і відображає досягнення поставленої мети.

У першому розділі дисертації – «Теоретичні засади формування гендерної культури студентів» – авторка проаналізувала ступінь дослідженості проблеми в науковій педагогічній літературі та нормативно-правові акти наднаціонального та національного рівнів, конкретизувала зміст основних понять, пов'язаних з гендером, вказала на необхідність поширення політики «гендерної пріоритезації» (gender mainstreaming), яка передбачає інтеграцію аспекту забезпечення рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків у різні сфери суспільного життя, і в систему освіти, зокрема. проаналізовано особливості гендерного підходу, як площини для формування гендерної культури.

У другому розділі дисертації – «Організаційно-педагогічні умови формування гендерної культури студентів у навчально-виховній роботі аграрних закладів вищої освіти» – проаналізовано специфіку формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти, визначено організаційно-педагогічні умови, компоненти, критерії та показники

сформованості гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти.

Спираючись на особливості гендерного підходу, як площини для формування гендерної культури, Шлеїна Людмила Іванівна доречно звернула увагу на необхідність урахування специфіки студентського контингенту закладу вищої освіти аграрного профілю, встановила, що основними шляхами отримання необхідних знань, вмінь та навичок з гендерної проблематики включення гендерної складової до змістової частини навчального процесу та позааудиторної роботи.

Дисертантка класифікувала гендерно-орієнтовані форми організації навчально-виховного процесу у закладах вищої освіти – за домінуючими завданнями, з виокремленням серед них позааудиторних освітньо-розвивальних, позааудиторних дозвіллевих, позааудиторних громадсько-діяльнісних, а також обґрунтувала організаційно-педагогічні умови формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти.

У третьому розділі дисертації – «Експериментальне дослідження ефективності організаційно-педагогічних умов формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти» – експериментально перевірено ефективність організаційно-педагогічних умов формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти, розроблено та апробовано систему роботи з формування гендерної культури студентів в освітньому процесі аграрного закладу вищої освіти, яка містить декілька логічних етапів: набуття гендерних знань, розвиток гендерної свідомості; формування гендерних цінностей, їх інтеріоризація, вироблення власного ставлення до проблем гендеру; розвиток вмінь та навичок керування мотивами реалізації доцільних форм гендерної поведінки, виконання сімейних, професійних, соціальних функцій, відношення до осіб протилежної статі на основі егалітарності.

Практичне значення наукових результатів дослідження полягає у тому, що його теоретичні положення й висновки можуть використовуватись при впровадженні підходів щодо формування гендерної культури студентів в навчально-виховний процес аграрних закладів вищої освіти; для розширення та вдосконалення змісту навчальних дисциплін та курсів за вибором; при укладанні підручників, навчально-методичних посібників, програм. Фактологічні матеріали дослідження можуть бути використані кураторами академічних груп для розширення форм позааудиторної діяльності гендерної спрямованості в університеті та в гуртожитку, кількісного та якісного збагачення гендерно-орієнтованих форм виховної роботи, творчого коригування освітнього середовища, відповідно до вимог гендерного підходу. Окремі проблеми, висвітлені в дослідженні, можуть розглядатись у

змісті курсів підвищення кваліфікації вчителів у системі післядипломної освіти. Результати дослідження можуть урахуватися у науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти.

Теоретико-методологічна база дослідження та фактологічні матеріали є підґрунтям нових наукових розвідок гендерної спрямованості з педагогіки, психології тощо.

Аналіз тексту дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що авторкою послідовно реалізовані всі поставлені завдання. Висновки роботи є ґрунтовними та повними, що висвітлюють тему дисертаційної роботи.

Суттєво, що кількість публікацій здобувачки за темою дисертації у наукових фахових виданнях України та у закордонних періодичних виданнях відповідає вимогам до робіт такого рівня; у висновках до кожного розділу роботи наведений перелік праць дисертантки, які відображають основний зміст розділу. До позитивних моментів слід віднести обширну апробацію дослідження на 13 конференціях різного рівня. З яких 10 міжнародних (з них 4 закордонних (Польща, Германія, Швеція) та 3 всеукраїнських.

Все вищезазначене дає підстави стверджувати, що дисертантка досягла визначеної мети дослідження і довела, що для українського освітнього простору ідеї формування гендерної культури є актуальними, заслуговують на всебічне вивчення та застосування, відповідно до європейських вимог з урахуванням сучасних тенденцій.

Усе це дає підстави для висновку, що кваліфікаційна наукова праця Шлеїної Л.І. «Організаційно-педагогічні умови формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти» є самостійним завершеним дослідженням, яке за своїм змістом, рівнем новизни, теоретичною і практичною значущістю одержаних результатів відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня.

Зважаючи на актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість та вірогідність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Шлеїної Людмили Іванівни на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктора філософії відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України №40 від 12.01.2017 року (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 3 лютого 2017 року за №155/30023) та пп. 9–18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року №167) і може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій раді зі спеціальності – 011 Освітні, педагогічні науки.

Відбулося обговорення дисертаційної роботи, у якому взяли участь присутні на засіданні. Вони у своїх виступах звернули увагу на виваженість, актуальність та відповідність представленої роботи, вказали на досягнення мети дослідження та виконання завдань, окреслили ключові елементи наукової новизни, акцентували увагу на прикладних результатах, цілісності роботи.

Відбулося відкрите голосування по дисертаційній роботі.

У результаті обговорення дисертації Шлеїної Л.І. учасники фахового семінару відзначили актуальність теми, наукову новизну одержаних результатів, їх практичне значення та зробили такий висновок:

Висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Шлеїної Людмили Іванівни «Організаційно-педагогічні умови формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету

Здобувачка переконливо обґрунтовує нагальність та важливість наукового опрацювання питань, що є предметом дослідження, висвітлюючи зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу з визначенням сутності наукової проблеми або завдання.

Зокрема, здобувачка звертає увагу на наступне:

Інтеграція України у світовий та європейський соціокультурний простір передбачає досягнення рівноправності за ознакою статі, як умову сталого розвитку економіки, соціальної та культурної сфер життя суспільства. Важливими завданнями є формування нового гендерного світогляду, виховання культури гендерної рівності, що охоплює всі сфери соціальних відносин. Передумовою для впровадження ідей гендерної рівності у суспільну практику є законодавче забезпечення та положення нормативних документів: Конституція України (1996 р.), Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (2005 р.), Закон «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» (2012 р.), «Національна стратегія у сфері прав людини» (2015 р.) та ін., що актуалізують необхідність формування гендерної культури особистості, вимагають нових досліджень методологічних, психологічних, педагогічних та методичних аспектів

професійної підготовки молоді, спрямованих на досягнення загальної культури взагалі, та гендерної, зокрема.

Сучасна система вищої освіти, як середовище зростання особистості у професійному, громадському та сімейному житті, спрямована на виховання нового покоління фахівців, які б поєднували професіоналізм з гуманістичними цінностями, загальною, професійною та гендерною культурою, від яких залежить вирішення проблем міжособистісної взаємодії, побудова ефективної траєкторії особистісного та кар'єрного зростання й досягнення економічної стабільності суспільства.

Аналіз наукових досліджень дозволив виявити, що проблема формування гендерної культури та дотичні до неї питання перебували в полі зору вчених, зокрема, Дж. Батлер, Г. Брандт, В. Гайдено, Н. Гапон, А. Гриценко, М. Кімел, І. Кон, В. Менжулін, Н. Седова та ін. розглядають філософські аспекти гендеру; О. Венгер, Н. Гусак, В. Олійник та ін. з'ясовують особливості гендерної політики в Україні; Ш. Берн, С. Бем, Т. Говорун, І. Головна, Н. Городнова, І. Клецина, К. Мілет, О. Щотка та ін. надають обґрунтування психологічних засад гендеру та його похідних; Є. Здравомислова, О. Іващенко, Т. Марценюк, В. Москаленко, М. Пірен, І. Святненко, В. Янчук, та ін. окреслюють роль та значущість гендеру в площині соціології; І. Бежан-Волк, Л. Вовк, М. Воровка, І. Кизима, Л. Москальова, М. Окса, К. Осадча, Ю. Польська, Л. Смоляр, С. Харченко, О. Цокур та ін. здійснюють гендерні дослідження освітніх процесів; Р. Безпальча, Т. Бутурлим, І. Головащенко, Т. Дороніна, С. Емірільясова, В. Кравець, В. Хор'яков, Л. Штильова та ін. розкривають питання гендерної педагогіки; К. Аверіна, В. Алексеева, М. Микова, Т. Потапчук, Г. Приходько та ін. актуалізують проблеми соціалізації та формування відносин молоді; Н. Байдюк, С. Богомаз, О. Васильченко, С. Вихор, Т. Голованова, І. Калько, О. Кікінежді, Л. Мандрик, І. Мунтян, П. Терзі, А. Швецова, С. Яшник та ін. досліджують питання формування гендерної культури студентської молоді.

Науковці розглядають гендерну культуру як особливе соціальне явище, сукупність матеріальних і духовних цінностей, норм, традицій, які суспільство використовує для збереження й передачі соціального досвіду, комунікації та регуляції поведінки представників певної соціальної статі – жіночої й чоловічої; важливу сферу життя суспільства, яка охоплює систему освіти, установи й організації, що забезпечують її розвиток та функціонування; складову загальної культури, як особливий вид культури суспільства та конкретної людини, як суб'єкта суспільних відносин.

Проблеми навчання і виховання студентів аграрних закладів вищої освіти розкриті у дослідженнях І. Данченко (готовність викладачів до

формування соціальної зрілості студентів), С. Демченко (гендерна культура студентів як засіб гуманізації освітнього середовища), О. Лазарева (комунікативна компетентність майбутніх фахівців), О. Осаульчик (творчий потенціал студентів у позааудиторній діяльності), Р. Сопівник (виховання особистості майбутніх фахівців), Н. Шелест (ціннісне ставлення студентів до створення сім'ї), Д. Щепової (формування професійних цінностей студентів) та інших вчених. У науковій площині недостатньо конкретизованих розвідок з питань формування гендерної культури та пов'язаних з нею якостей особистості студентської молоді; в деяких дослідженнях іноді бракує сталості й глибинного розуміння, а організаційно-педагогічні умови формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти не були предметом спеціального дослідження науковців.

Сучасна педагогічна практика свідчить, що хоч більшість педагогів активізує пошуки нових напрямів оновлення змісту освіти, зосереджує фокус уваги на формуванні загальної та гендерної культури студентів, проте деякі викладачі індиферентно ставляться до питань, пов'язаних з гендерною освітою. Актуальність вказаного вище зростає у зв'язку з тим, що в Україні однією з провідних галузей економіки є аграрна, пов'язана зі зміною економічних відносин на селі, переходом до нової аграрної політики, що вимагає змін у характері та змісті праці, а отже, й у системі підготовки фахівців аграрної галузі. Попри наявність позитивного досвіду щодо інтеграції гендерного підходу в навчально-виховний процес окремих освітніх закладів, завдання формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти до сьогодні теоретично не обґрунтовані й практично не вирішені.

Теоретичний аналіз науково-педагогічних джерел та практичний досвід з теми дослідження виявив низку суперечностей:

- між об'єктивною потребою українського суспільства в науковому осмисленні ідеї формування гендерної культури та розмаїттям фрагментарних підходів до її розуміння;

- між необхідністю формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти та невизначеністю організаційно-педагогічних умов організації цього процесу;

- між потребою суспільства в конкурентоспроможних фахівцях, що набули необхідного рівня гендерної культури, і недостатньою розробленістю в теорії та методиці вищої освіти гендерноорієнтованих форм організації навчально-виховного процесу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукове дослідження виконано в межах комплексної науково-дослідної теми

кафедри педагогіки і педагогічної майстерності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького «Підготовка майбутніх фахівців педагогічної освіти в умовах освітніх трансформацій» (державний реєстраційний номер 0117U006709). Тему дисертації затверджено Вченою радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 7 від 28.11.2017 р.), погоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології НАПН України (протокол № 4 від 25.09.2018 р.) та уточнено рішенням Вченої ради Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 17 від 28.05.2020 р.).

Формулювання наукової задачі, нове вирішення якої одержано в дисертації.

Мета дослідження – визначити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність організаційно-педагогічних умов формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти.

Досягнення поставленої мети вимагає вирішення таких **завдань**:

1. Здійснити теоретичний аналіз наукових досліджень у контексті актуалізації гендерного підходу в освіті, як площини для формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти.

2. З'ясувати особливості формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти.

3. Визначити організаційно-педагогічні умови, компоненти, критерії та показники сформованості гендерної культури студентів у навчально-виховній роботі аграрних закладів вищої освіти.

4. Обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність впровадження визначених організаційно-педагогічних умов формування гендерної культури студентів у навчально-виховній роботі аграрного закладу вищої освіти.

Об'єкт дослідження – процес формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови формування гендерної культури студентів у навчально-виховній роботі аграрних закладів вищої освіти.

Методи дослідження:

– теоретичні – аналіз наукової літератури з метою виявлення теоретичних основ впровадження гендерної складової в освітній процес; контент-аналіз навчальних планів і програм професійної підготовки студентів аграрних закладів вищої освіти з метою визначення шляхів

запровадження гендерної складової в освітній процес;

- емпіричні – тестування, метод самооцінки, анкетування викладачів і студентів щодо рівнів сформованості гендерної культури; бесіда, цілеспрямоване спостереження за процесом і результатами формування гендерної культури студентів, педагогічний експеримент (пошуково-аналітичний, емпіричний, формувально-розвивальний етапи) з метою перевірки ефективності запроваджених організаційно-педагогічних умов формування гендерної культури студентів;

- математично-статистичні методи для з'ясування вірогідності отриманих даних та узагальнення результатів дослідження.

Наукова новизна та теоретичне значення отриманих результатів: *вперше* теоретично обґрунтовано й експериментально досліджено організаційно-педагогічні умови формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти; надана класифікація гендерноорієнтованих форм позааудиторної роботи; апробована система роботи з формування гендерної культури студентів аграрного закладу вищої освіти з інтеграцією гендерної складової до змісту навчального процесу, створенням гендерночутливого освітнього середовища, розширенням гендерноорієнтованих форм позааудиторної роботи куратора студентських груп в університеті та в гуртожитку; *уточнено* зміст ключових понять: гендерна культура, гендерне виховання, позааудиторна робота, формування гендерної культури студентів; схарактеризовано компоненти, критерії, показники та рівні сформованості гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти; *подальшого розвитку* набули теоретичні та практичні аспекти інтеграції гендерного підходу у систему вищої освіти.

Практичне значення наукових результатів дослідження полягає у тому, що його теоретичні положення та висновки можуть використовуватись при впровадженні підходів щодо формування гендерної культури студентів у навчально-виховний процес аграрних закладів вищої освіти; для розширення та вдосконалення змісту навчальних дисциплін «Педагогіка», «Психологія», «Політологія», «Історія України», «Правознавство», «Культурологія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Етика та естетика» та ін.; при укладанні підручників, навчально-методичних посібників, програм.

Методичні рекомендації для кураторів академічних груп можуть бути використані для розширення форм позааудиторної діяльності гендерної спрямованості в університеті та в гуртожитку, кількісного та якісного збагачення гендерноорієнтованих форм виховної роботи, творчого корегування освітнього середовища, відповідно до вимог гендерного підходу. Окремі проблеми, висвітлені в дослідженні, можуть розглядатись у змісті курсів

підвищення кваліфікації вчителів у системі післядипломної освіти. Результати дослідження можуть ураховуватися у науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти. Теоретико-методологічна база дослідження та фактологічні матеріали є підґрунтям нових наукових розвідок гендерної спрямованості з педагогіки, психології тощо.

Використання результатів роботи. Основні положення та результати дослідження впроваджено в навчально-виховний процес таких вищих навчальних закладів України: Вінницький національний аграрний університет (довідка про впровадження № 01.1-60-1832 від 24.11.2020 р.), Миколаївський національний аграрний університет (довідка про впровадження № 29-18/1472 від 03.12.2020 р.), Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного (довідка про впровадження № 5611-2119 від 03.12.2020 р.), Харківський національний аграрний університет імені Докучаєва (довідка про впровадження № 01-24/1630 від 25.11.2020 р.), Вища лінгвістична школа у місті Ченстохова (Польща, 2019–2020 рр.).

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок автора.

Основні наукові положення дисертації висвітлено у 18 одноосібних публікаціях, зокрема: 7 – у статтях наукових фахових видань України та інших держав (з яких: 6 – у фахових виданнях України, 1 – у періодичному закордонному виданні); 9 – апробаційного характеру; 2 – додатково відображають наукові результати дисертації (1 стаття та 1 методичні рекомендації).

Апробація результатів дослідження здійснена на 13 конференціях та семінарах різного рівня – всеукраїнських, міжнародних. Опубліковані праці не є тотожними за змістом та висвітлюють окремі аспекти й результати дослідження. Результати дисертації опубліковано в повному обсязі.

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Шлеїна Л. І. Теоретичні засади формування гендерної компетентності студентів непедагогічних спеціальностей. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : зб. наук. праць. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Вип. 21. Кн. 3. Том I (75). Київ : Гнозис, 2017. С. 394–401.
2. Шлеїна Л. І. Сутність компетентнісного підходу у вищій освіті. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»* Вип. LXXXI Том 3. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 50–54.

3. Шлеїна Л. І. Зміст гендерної компетентності викладача аграрного закладу вищої освіти. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка»*. Одеса : Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2019. Вип. 14. Том 2. С. 178–82.
4. Шлеїна Л. І. Законодавча база реалізації гендерної культури в навчально-виховному процесі ЗВО. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / за ред. А. Сущенко (голов. ред.) та ін. Запоріжжя : КПУ, 2020. Вип. 69. Том 3. С. 177–181.
5. Шлеїна Л. І. Реалізація гендерної складової у навчально-виховному процесі аграрного ЗВО. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантук, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 29. Том 1. С. 249–255.
6. Шлеїна Л. І. Критерії і показники сформованості гендерної культури у студентства аграрних закладів вищої освіти. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка»*. Одеса : Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2020. Вип. 29. Том 2. С. 151–155.
7. Shlieina L. I. Formation of gender culture of students of institutions of higher agricultural education: the essence and organizational and pedagogical conditions. *Humanitarian Balkan Research*. Plovdiv, 2020. T. 4. № 3(9). P. 35–39.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

8. Шлеїна Л. І. Сутність компетентнісного підходу у вищій освіті. *«Філософські обрії сьогодення»* : зб. статей, тез і доп. учасн. V Міжнародної науково-практичної конференції / за заг. ред. Берегової Г. Д., Рупташ Н. В. Херсон : ДВНЗ «ХДАУ», 2017. С. 315–317.
9. Шлеїна Л. І. Умови формування гендерної компетентності сучасного фахівця. *«Педагогіка в системі гуманітарного знання»* : зб. матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 8–9 вересня 2017). Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 110–113.
10. Шлеїна Л. І. Науково-педагогічні засади гендерної компетентності у системі вищої освіти. *«Актуальні питання підготовки майбутніх фахівців педагогічної освіти в умовах освітніх трансформацій»* : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 21 грудня 2017). Мелітополь : 2017. С. 196–203.
11. Шлеїна Л. І. Гендерна культура особистості в умовах закладів вищої освіти. *«Сучасні педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень»* : зб. тез наукових робіт учасників

міжнародної науково-практичної конференції, (м. Київ, 13–14 липня 2018). Київ : 2018. С. 82–85.

12. Шлеїна Л. І. Психолого-педагогічні особливості формування гендерної культури студентської молоді. II International scientific conference: *Modern educational space: the transformation of national models in terms of integration* : Conference Proceedings, October 26, 2018. Leipzig : Baitija Publishing, 2018. С. 184–187.

13. Шлеїна Л. І. Гендер у філософському дискурсі. *Гендер. Екологія. Здоров'я*: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 18 – 19 квітня 2019). Харків : ХНМУ, 2019. С. 182–183.

14. Шлеїна Л. І. Законодавча база реалізації гендерної культури в навчально-виховному процесі ЗВО. *Теорія та практика сучасної науки та освіти*: матеріали Міжнародної наукової конференції (м. Дніпро, 29–30 листопада 2019) / наук. ред. О. Ю. Висоцький. Дніпро : СПД «Охотник», 2019. Частина II. С. 256–257.

15. Шлеїна Л. І. Роль куратора студентської групи у вихованні гендерної культури у студентів аграрних ЗВО. *Актуальні питання підготовки майбутніх фахівців педагогічної освіти в умовах освітніх трансформацій* : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 26 грудня 2019) Мелітополь : 2019. С. 92–97.

16. Шлеїна Л. І. Особливості студентського контингенту аграрного ЗВО для формування гендерної культури. *Modern science: problems and innovations* : Abstracts of III International Scientific and Practical Conference (Sweden 1–3 червня 2020) Stockholm : 2020. С. 92–97.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

17. Шлеїна Л. І. Гендерна культура студентської молоді закладу вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика» Вип. 20 Том 3. 2018. С. 176–179.

18. Шлеїна Л. І. Методичні рекомендації для кураторів академічних груп «Виховання гендерної культури студентів в позааудиторній діяльності аграрних закладів вищої освіти». Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2020. 73 с.

Усі наукові положення, висновки і рекомендації одержані автором особисто.

Результати дисертації опубліковано в повному обсязі.

Апробація та впровадження результатів дослідження. Основні

положення дослідження оприлюднені на науково-практичних конференціях, зокрема:

– *міжнародних* – «Філософські обрії сьогодення» (Херсон, 2017); «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (Київ, 2017); «Педагогіка в системі гуманітарного знання» (Одеса, 2017); «Сучасні педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень» (Київ, 2018); «Modern educational space: the transformation of national models in terms of integration» (Leipzig, 2018); «Гендер. Екологія. Здоров'я» (Харків, 2019); «Теорія та практика сучасної науки та освіти» (Дніпро, 2019); «Modern science: problems and innovations» (Stockholm, Sweden, 2020); «Dylematy Współczesnej Edukacji – V» (Częstochowie, Polska, 2020); «Effective Management of Erasmus+ projects: Exchange of good practices» (Czestochowa, Poland, 2020);

– *всеукраїнських* – «Актуальні питання підготовки майбутніх фахівців педагогічної освіти в умовах освітніх трансформацій» (Мелітополь, 2017); «Особистісно-професійний розвиток вчителя в умовах реалізації Концепції Нової української школи» (Мелітополь, 2018); «Актуальні питання підготовки майбутніх фахівців педагогічної освіти в умовах освітніх трансформацій» (Мелітополь, 2019).

Оцінка мови та стилю дисертації.

Дисертація виконана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі (точність, логічність, лаконічність, зрозумілість, зв'язаність, цілісність, завершеність). Рукопис дисертації чітко структурований, характеризується завершеністю тексту кожного з трьох розділів, належною мовностилістичною грамотністю. Матеріали дисертації оформлено відповідно до вимог до текстів наукового характеру.

Відповідність пункту 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису та виконано здобувачкою особисто. Дисертація містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених здобувачкою досліджень, що мають істотне значення для педагогічної галузі, що свідчать про особистий внесок здобувача в науку та характеризується єдністю змісту.

Дисертацію оформлено за вимогами, передбаченими Наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

Рекомендація дисертації до захисту.

Учасники розширеного засідання кафедри зазначили, що подана дисертація за змістом відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Дисертаційна робота Шлеіної Л. І. є фундаментальним науковим дослідженням з актуальних питань, характеризується єдністю змісту і засвідчує особистий істотний внесок здобувачки в розвиток педагогічної науки. Результати дослідження можуть ураховуватися у науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти. Фактологічні матеріали дослідження можуть бути використані у системі післядипломної освіти, а також новизною отриманих результатів дисертаційна робота здобувачки відповідає вимогам, які пред'являються до дисертацій на здобуття наукового ступеня PhD.

З урахуванням викладеного, кафедра педагогіки і педагогічної майстерності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького рекомендує завершене самостійне дослідження Шлеіної Людмили Іванівни на тему: «Організаційно-педагогічні умови формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти» до подання та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Результати голосування: «за» – 9, «проти» – 0, «утримались» – 0.

УХВАЛИЛИ:

1. За результатами голосування, рекомендувати дисертаційну роботу Шлеіної Людмили Іванівни на тему: «Організаційно-педагогічні умови формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

2. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Шлеіної Людмили Іванівни «Організаційно-педагогічні умови формування гендерної культури студентів аграрних закладів вищої освіти», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011, Освітні педагогічні науки.

Рецензент

Доктор педагогічних наук, професор
проректор з наукової роботи Мелітопольського
державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Л.Ю. Москальова

Рецензент

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти
і соціальної роботи Мелітопольського
державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

К.С. Аверіна

Голова фахового семінару

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки
і педагогічної майстерності
Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Ю.І. Єрмак

Секретар фахового семінару

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри
педагогіки і педагогічної
майстерності Мелітопольського
державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

О.В. Бунчук

Москальова Л.Ю.
Аверіна К.С.
Єрмак Ю.І.
Бунчук О.В.
Засвідчую
Наказник відділу кадрів Мелітопольського
державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького
О.В. Бунчук
13.12.2015